

Abonamentele: pe un an 10 lei;
 pentru străinătate 12 lei pen-
 tru Transilvania 5 flor.
 Încep de la numărul
 I-ii al fiecărui an
 și se plătesc
 înainte.

A se adresa tot ce privește Re-
 dacția și Administrația Direc-
 torului-fondator și propri-
 etar al *Gazetei Să-
 ténului*, C. C.
 Dăteulescu,
 R.-Sarat.

GAZETA SATÉNULUI

Fôia cunoscînțelor trebuincioase Agricultorului și Poporului.

ESE LA 5 SI 20 A FIE-CAREI LUNI

FRUNZA

Primavara sosise, și cu ea întregul cor al păsărelelor ce ne înveselesc pădurele și grădinele, cu melodiile lor care mai de care mai dulci, și mai armonioase.

Căldurile venise și ele mai curând ca în alți ani, ast-fel că vegetația înainta cu pași mari.

Era una din acele zile, în care căldura și liniștea atmosferei apasă, și vrând nevrând, îți simți, capul că se îngreoaie, pleoapele cad, și uă somnolență iresistibilă te coprinde.

Mă simțem apasată de acea somnolență, vream să'i resist, dar îmi era imposibil. Atunci îmi închipui că poate o preumblare, m'ar scutura de acel fel de amorțelă fără motiv, și după ce mai stătui, câteva minute, indecisă d'a mă pune în mișcare sau de a sta a le-
 ne, mă sculai și mi ruai drumul spre lunca înverdită unde mii de păsărele se întreceau vesel cântând.

Păduricea era mică, dar copacii erau toți bătrâni, stejari, și plopi cari încercase multe vânturi și furtuni și la toate resistase.

Frunzele lor tinere, abia se le-

găneau de dulcea adiere a zefirului care tremura printre ele. Se părea că se aude un murmur de dulci șopte amoróse.

Era sgomotul ce produceau frunzele, atingându-se una de alta, în freamătul lor. La tulpina copacilor un covor verde, frumos și mólle, părea că se întindea înadins pentru ca să'mi facă gust să tau pe el. Nu patuiu resista tentației, și lenea ajutând, mă aședai pe covorul din fabrica universală a naturii.

Aprópe de locul unde stam, curgea un mic pârăiaș.

Prin apă'i cristalină, puteam număra miele de petricele cu care natura îi făcuse un leagăn de mozaic, și pe care aluneca ușor ca o suflare.

O rață luminóasă a astrului de zi, veni seși scalde focul în undă, la pârău. În trecăt fără frică, sărută cu înfocare frunzele prin care își făcu drum să trecă. Mă revoltai vedând atâta îndrăsnelă; dar frunzele, pârăul păreau că, înveselesc, și mii de păsărele se întreceau să vină, să sórbă din apă unde rața se scaldă.

Stătui în nemiscare; mai nu îndrăsním chiar se respir mai tare,

de témă de a distruge farmecul ce mă înconjură.

Auđiam venind o turmă de oi și mielușei, cari, cu strigăte, și în jocurile lor veneau conduși spre apă de ciobanul voios. Cu toți năvăliră la micul pâraiaș. Raza se ascunse, iar paserile tóte sburau la locul lor pe crângile înverđite.

Ciobanul sta de o parte lipit de un copac. Luă de la o crangă o frunză mititică, și punend'o în buze începă a cânta.

Refrenul era dulce, ca doina românească. Era întâia dată că auđiam cântând cu acest instrument cu totul natural.

Îmi părea că nici-o-dată, musică mai dulce, tonuri mai suave, nu'mi pătrunsese auđul. Părea că în acea ți, natura se, întrecea, a'mi arăta totul ce ea póte crea. Murmurul pâraului, freamétul frunzelor, ciripitul păsărelelor artistele pădurelor, și cântecul din frunză al fericitului cioban, produceau în inima mea, a ci ca un fel de transporturi care pentru moment mă făceau a crede că locuiesc o lume nouă, o lume ideală; a ci senzații care'mi sguduiau tótă ființa printr'un fior.

Ciobanul tăcu. Eram atât de adânc confundată în amorțeala ce tóte acestea produsese asupra mea și atât de fericită, că stătui nemišcată, cu ochii închiși, pentru ca iluziunea dulce ce'mi legana spiritul de cât-va timp, se mai póta dura câte-va momente.

De o dată, un glas tînăr, și puternic, rupse șirul visărei mele, prin câte-va șuerături, și prin un puternic bîrrrr, bîrrrr.

Ciobanul își chema oițele séle, apoi pe când, supuse și ascultătoare, plecau la vocea lui, el începă să cânte, cu un glas pe care ecoul pădurei repetându'l, ál făcea și mai dulce:

„Frunzulită, frunză verde, spune'mi dragă unde sbori,
„N'ai tu frică singurică, nici de vînturi nici de nori!

„De la tatul tău, stejarul, spune'mi de ce ai rugit,
„Și pe muma ta, crânguța, pentru ce ai părăsit?

„Ori vre'o mână nemilósă te-a smuls din leagănul tău,
„Sau vre'o inimă'amorósă, te-a trimes ca solul seú?

„Spune'mi, dragă frunzulită, ce dor porți trainic cu tine
„Ai sêrutări, sau suspine, pentru ce și de la cine?

— „Sunt trimeasă de aceea, ce la tine sê gândește
„Sê'i spui dacă inimióra-ți, a nitat sau o iubește;

„Sê'i spun dac'a ta gândire, tot mai sbórá către ea,
„Sê'i duc dulcea sêrutare ce'ți-aduc pe fața mea.

— „Frunzulită, frunză verde, du-te dragă, sbori ușor,
Spune, inimei iubite, și iubirea'mi, și-al meu dor.

„Tu ce porți în sinu'ți, tainic, dorul de la două inimi,
„Dor ce nimeni nu cunoște, dor ce nu arêți la nimeni,

„Mergi, pe'a vîntului aripă, mergi, solia'ți împlinește,
„Și du dulcea'mi sêrutare, acelei ce mă iubește!

Aveam la mine micul carnet ce nu mă părăsește, și cum melodia era încetă, putui urma cuvênt cu cuvênt strofele de mai sus.

Fericită frunză!

Maria Dăculescu.

MULGEREA VACELOR

Cătățimea de lapte ce se capătă și aceea ce s'ar putea căpăta de la o vacă, e o chestiune a căreia lămurire a dat'o zootehniștii și chimiștii țerilor apusene. La noi economia rurală nu cunoște în destul acéstă lămurire, întemeeată pe cercetări comparative și cari limpezesc științific chestiunea cât lapte s'ar putea căpăta de la o vacă în timp de douăzeci și patru de ore.

E. Wolff, a căror cercetări le luăm după A. Sanson, a măsurat în timp de un-spre-dece zile, laptele luat de la o vacă pe care o mulgea de trei ori pe ți; pe urmă, a măsurat iarăși, alte un-spre-dece zile următoare, laptele ce-l căpăta de la acéstă vacă, mulsă numai de două ori pe ți.

Intăica óră, cele 33 de mulsori, în 11 zile, au dat o cătățime totală de 161 litri; iar

cele-lalte 11 zile, nu a căpătat, în 22 de mulsori, de cât 130 de litri. A fost dar o deosebire de 22 de litri, sau mijlociu, 2 litri pe zi mai mult în timpul când s'a muls vaca de 3 ori pe zi.

Folosul dar e mai mare, și, că să nu se creadă că această cătățime mai mare de lapte, a fost căpătată pe socotela calității laptelui, copiem și analiza făcută de Wolff, pentru fie-care mod de mulsor:

	Laptele de 3 mulsori. p. 100 părți.	Laptele de 2 mulsori. p. 100 părți.
Apă.	87, 6	— 87, 9
Unt.	4, 1	— 3, 5
Cazeină.	4, 5	— 4, 4
Zahar și săruri.	3, 8	— 4, 2
	<u>100, 0</u>	<u>100, 0</u>

Acci dar, cari bănuiesc că 3 mulsori pe zi, ar da lapte mai apos și mai sărac în părți solide, să pătrund lămurit din această analiză, că din potrivă, pe lângă că capăt și mai multă cătățime de lapte, dar și chiar la 100 de părți de lapte, au mai puțină apă și mai mult unt.

Rudolf Hoffer, ne spune iarăși că de la o vacă, care iera mai puțin lăptosă, a avut în timp de 10 zile, câte 3 mulsori pe zi: 146 de litri; iar, în același timp, câte 2 mulsori pe zi, numai 130 de litri.

Era de lămurit încă o chestiune, aceea de a se ști, dacă laptele are aceeași bogăție în unt la toate orele din zi. Paulini, Boedecker, Strückman și mai ales Vicke, citat de Sanson, ne arată următoarele rezultate:

Unt p. 100 părți lapte.

Laptele de dimineață	46, 07
» de amiază	41, 46
» de seară	52, 14

Interesul industriei lăptăriilor și interesul fiziologic al deplinei funcționări a ugerului, după cum vom vedea, cere neapărat ca mulgerea să se facă de trei ori pe zi și fie-care mulsor să fie bine îndeplinită, omul sau femeia însărcinată cu această lucrare să nu lase lapte în uger, căci trebuie să se știe că întâiele cursuri ale laptelui, sunt mai sărace în unt și că acesta nu se capătă în destul, de cât din cel din urmă lapte de la o mulsor.

Spuserăm mai sus că de la o vacă care s'ar mulge numai de două ori pe zi, căpătau mai puțin lapte, de cât când aceeași vacă ar fi mulsă de trei ori. Putem da socotela în scurt, de modul fiziologic cum se produce acest fapt:

Laptele este un produs al ugerului, care, se știe, e pătruns, țesut, de nenumărate vase purtătoare de sânge. Dacă am putea împiedeca venirea singelui în uger, am vedea

că producțiunea laptelui va înceta. Cu cât va veni mai mult sânge aci în uger, cu atât va fi mai îmbelșugă și secreția laptelui. Pli-niciunea dar, a vaselor cu sânge, aduce după sine și formarea laptelui, care pe măsură ce se secretă, se adună în niște saci și sinuri ale ugerului. Vine o vreme când acești saci și aceste sinuri, purtători acum de lapte, nefiind goliți — golire ce se face prin mulgere — apasă, cu cât se mărește, asupra vaselor cu sânge; acestea apăsat se golesc și ast-fel ajunge un timp când secreția laptelui se încetineză, apoi se oprește, nemi începând de cât atunci când s'au golit prin mulgere, sacii purtători de lapte.

Iată dar, cum ese din aceste fapte, trebuința de a răspunde la două interese, — cu cât se pune mai multă grabă la golirea ugerului, — la interesul, pe de o parte, al sănătății ugerului și păstrarea întrégă a însușirii sale de a secreta lapte și a secreta mult; iar pe de alta, în interesul industriei care e mai folosită sub toate privințele prin practica de cel puțin 3 mulsori pe zi.

Mulgerea, dixerăm, să se facă desăvârșită, fără a se mai lăsa lapte în uger, căci în cele din urmă unde ale laptelui, se află cătățimea cea mai mare de unt, care dă calitatea întregului lapte. Această se lămurește foarte ușor. Laptele formându-se și fiind ținut în sinurile ugerului, suferă legile fizice: untul trece la partea de sus a sinurilor, fiind mai puțin dens, mai ușor ca apa, care tinde spre sfîrcari.

Cum, în deobște, sunt în țară buni vâcari și femei cari știu mulge, nu ar trebui să a-lergăm la țevile sugătoare, inventate în America, căci prin întrebuintarea lor, în mulgere, să întâmplă o mulțime de boale de uger.

»Țin laptele« sau »ascund laptele« se dice în popor de vacile nervoase și iritabile, de la care la început nu putem căpăta laptele prin mulgere. Că vaca își ascunde sau ține laptele, nu trebuie să se credă, căci mușchiul numit sfîncetul sfîrcurilor, nu se supune voinței. Strângerea sau slăbirea lui atâr-nă de turburarea sau liniștea vacii. Și se vede chiar că pe dată ce e mângăială cu blăndețe sau i se aduce vițelul, ia liniștin-du-se, mulgerea se poate face cu folos. E de mare interes a se căuta și îngriji bine, un vâcar blajin care să știe căpăta dragostea și încrederea vitelor ce i sunt încredințate, și care să fie îndemănatec cu mulgerea vacelor.

Paguba sau folosul mare ce-l poate aduce un stabiliment de lăptărie, atîrnă, dacă nu în totul, dar în cea mai mare parte de un mulsor îndemănatec. Să ne închipuim, dice Sanson, că în cazul experienței lui Wolff, vâcarul îndemănatec capătă 2 litri de lapte mai mult pe zi, de la fie-care cap de vacă în parte; într'o vâcavie cu 20 de vaci, vom

avea ua câştig de 40 de litri pe ȕi, cari socotiţi fie-care câte 20 de bani, fac 8 franci pe ȕi.—Pierderea sau câştigul este de 2920 de franci pe an, adică cu mult mai mult de cât salariul unui bun văcar.

Văcarul care îndeplineşte întocmai şi totdeauna bine, operaţiunea mulgerei, plăteşte cu prisos salariul ce l-ar putea cere, şi nu e drept a se nedreptăţi.

I. St. Furtună.

Poziţiunea seminţelor la sĂmănare

Ca de obicei, unii nu dau importanţa poziţiunii ce trebuie să aibă seminţele pe când se sĂmănă. Póte că ar avea dreptate dacă e vorba de seminţe mărunte sau despre seminţele unor plante de cultură mare, care se sĂmănă »prin aruncătură« sau şi alt-fel, ceea ce însă nu însemnă că, puindu-se în direcţiune nepotrivită organisaţiunii lor, aceste seminţe nu a au să se lupte pentru a se întóree şi a lua o direcţiune conformă cu formarea lor organică. Acastă luptă va fi în raport şi analogie cu mărimea seminţei. Şi pentru a aprecia importanţa lucrului, luăm seminţe de un fel şi le punem în raport cu poziţiunea contrariă; unele cu margineă, de unde va eşi rădăcióra *spre pĂmĂnt*, iar altele în direcţiune contrariă, adică *spre cer*.

Dacă, pentru încercare, vom lua fasole, nuci, castane, alune, migdale, le vom pune pe pĂmĂnt şi le vom îngriji să fie îndestul de umede în cât să începă a încólţi, o să vedem seminţele, care au partea lor de jos în contact cu terenul dĂnd rădăcióra, care de îndată va intra în pĂmĂnt, pe când din contra rădăciórele celor alte va trebui să formeze o inclinare în gol spre a găsi pĂmĂntul şi une ori se usucă înainte de a ajunge în el. Dacă sĂmĂnta s'ar îngropa, acastă lucrare de întórcere trebuie iarăşi să se îndeplinească; iar inclinare de întórcere va fi mai mult sau mai puţin lungă, în raport cu diametrul seminţelor. În unele casuri mai cu sĂmă, acastă inclinare póte să fie îndestul de mare, în cât să oprĂscă rĂsarirea sau buna direcţiune a tinerei plante.

Din acăsta putem să conchidem că, când seminţele sunt voluminoase şi sĂmĂnându-se nu se îngropă nici de cum, trebuie *tot d'a-una a se pune ast-fel, în cât partea rădăcinei să se afle îngropată*.

Este mijloc prin care să cunoşcem semnul seminţei de unde ese rădăcina? Da, de şi une ori acăsta este cam dificil. Iată nisce instrucţiuni care permit cu îndestulă siguranţă de a recunoşce partea din care va eşi rădăcióra în timpul încólţirii.

La seminţele mai mult sau mai puţin lungăreţe sau eliptice, precum sunt nucel, ghindele, migdalele, partea de jos a seminţei, care se numesce *uşa mică*, sau »gura mică« se află în cea mai ascuţită parte. Şi dar acastă parte trebuie să o introducem în pĂmĂnt. Din contra, dacă seminţele sunt rotunde (castane) în forma de inimă (fasole) sau de vr' o altă formă analogă, există tot d'auna o óre care încreţitură (cicatrice) în vr'una din părţile din cója seminţei, şi din acastă cicatrice va eşi rădăcióra când va încólţi sĂmĂnta,

AvĂnd în vedere aceste puţine observaţii, care se baséză pe caractere învederate şi simţite de toţi, putem, fără să avem nici o cunoşcinţă de organismul anatomic al seminţelor, să le punem pe loc, la care încólţirea se póte îndeplini regulat, adică fără luptă, puinduse partea rădăcinei în contact cu terenul.

Seminţele voluminoase sau rari a căroră bună încólţire o dorim, trebuie a se sĂmăna regulat, adică în direcţiunea osiei, avĂnd partea rădăciórei întórsa în jos.

Prin urmare seminţele lungăreţe, mai mult sau mai puţin eliptice sau ovale, acele care se subţiază în ambele vĂrfuri sau şi la una singură, sĂmĂnându-se trebuie să se pue în pĂmĂnt prin cea mai ascuţită parte; ast-fel sunt sĂmburii de prun, de persiei, de cireşi, de migdale, de nuci, de ghinde, etc. Iar seminţele sferice (rotunde), în forma de inimă, ovale întórise, precum sunt castanele, fasolele alunele, şi a diferitelor curmale etc. trebuie a se sĂmăna cu cicatricea în jos.

Principiele ce am pus pentru seminţele mari nu sunt mai puţin adevărate pentru cele mai mici ori cât de mărunte ar fi ele. Cu tóte aceste însă pe cât seminţele sunt mai mici, pe atât lucrul este mai puţin simţitor şi importanţa mult mai mică.

Nu mai puţin la seminţele de pere, mere, struguri, faptul este atât de simţitor, în cât încólţirea nu se realizĂză când ele se sĂmĂnă cu vĂrful în sus.

Traducţiune

P. P. Constantinu

Recolta grĂului şi a secărei, în Franca, anul acesta.

Jurnalul oficial al Republicei franceze publică starea aproximativă a recoltei acestor cereale, dupe raporturile trimese de Prefecturi.

Din acele tablouri reese că:

GrĂul s'a cultivat pe uă suprafaţă

de 6,993,157 hectare care în total au produs 105,412,377 hectolitre sau 80,619,678 chintale metrice. Deci producțiunea mijlocie a unui hectar a fost de 15 hectolitre, 07; de o greutate mijlocie de 76 kilograme 61 la hectolitrul [adică 6 ½ libbre].

Metelul (grâu amestecat cu secară) s'a cultivat pe 343,577 hectare și a produs anul acesta 5,274,366 hectolitre sau 3,867,408 chintale.

Secara s'a cultivat pe 1,659,945 hectare și a produs 23,309,212 hectolitre sau 16,764868 chintale.

Iată acum un tablou comparativ între recolta anului acesta din Franța cu cei 4 ani din urmă: pe care 'l publicăm de ôre-ce țara noastră exportesă multe produse în Franța și prin urmare e bine a se ști și mersul plugariei în Franța:

ANUL	Grâu					Metel					Secară						
	Suprafața SEMĂNATA Hectare		Produsul în bóbe Hectolitre			Suprafața SEMĂNATA Hectare		Produs. în bóbe Hectolitre			Suprafața SEMĂNATA Hectare		Produsul în bóbe Hectolitre				
1882.....	6	907	792	122	153	524	396	316	7	264	959	1	871	052	29	487	099
1883.....	6	803	821	103	753	426	366	926	5	688	537	1	719	666	24	842	602
1884.....	7	052	221	114	230	977	359	912	5	959	208	1	725	522	26	255	925
1885.....	6	956	765	109	861	862	330	953	5	190	771	1	672	951	24	074	328
1886.....	6	993	157	105	412	377	343	599	5	274	366	1	659	945	23	309	212

D.

Dorința guvernului de a face din învățatori exempli de gospodari și agricultori, nu pòte fi îndeplinită, tot din cauza lui.

Guvernul țice — sau dacă nu mai țice, a țis — trebuie să facem ca învățatorii, să fiă buni economi, buni agricultori sistematici, spre a servi de exemplu sătenilor, cari lipindu-le știința de carte, sau cunoscând puțină, nu pot a se iniția și perfecționa prin cetire, pentru asemenea scopuri. — Fòrte nemerit, căci țeranul, vèdènd pe un învățator — care pòte e mai sarac ca dânsul — cultivând sistematic, 'i va dispore ideia de neputință, ce o exprimă, când vede la un proprietar san arendaș, rezultatul culturai sistematice: »Apoi eu nu pot să mă măsur cu cutare, căci nu am grășimea lui.«

Guvernul, pentru ajungerea sus arătatului scop, obligă pe arendașii Statului, a da la scòlele neînpămâtenite, în comunile unde sunt ca arendași — cele care n'au avut acèstă fericire, să le mai lungescă D-țeu pofal — câte 6 pogòne pământ cultivabil, pentru trebuințele învățatorilor. Indatoresc pe aceștia de ale cultiva ei singuri. Reformă vechia programă a scòlelor rurale, pentru a introduce — pòte cu mari sacrificii — practica de către învățatori cu elevii a aplicațiilor practice de agricultură. Și chiar destina premii pentru învățatorii, cari se vor destinge la agricultură.

Auñd cine-va tóte aceste dispozițiuni ale guvernului și vèdènd rezultatele ce s'au căpătat și se capătă, ar țice cu indignare. Guvernul se sbate din tóte puterile, dar învățatorii, fiind nișce leneși, stau în nepăsarel!

Dèr nu, D-lor, nu lenea învățatorilor este cauza. Căutați o în alt loc și veți găsi-o.

Rog pe acei, Domni, cari tacsésă pe învățatorii de leneși, să 'și închipuiască, că sunt în locul unui învățator și apoi să 'mi permită a 'i întreba: cu ce tragere de inimă 'și va sacrifica, d-lor, cel din urmă dinar, pentru a 'și face casă, coșar, grajd, grădină etc. etc. când șcie că pòte mâne, poimâne, va cădea în disgrația vre-unui puternic a țilei, sau că vre-un amator la locul sèu, s'a apucat, sau se va apuca de pulpana acelu puternic, pentru a 'și îndeplini dorința, așa că el, învățatorul, priimind pașaportu — dècă nu disponibilitatea, — va trebui să plece în altă comună, uitându-se cu lacrămele în ochi, cum 'i rămâne să se ruineze: casa, coșarul, grajd, grădina etc. cele făcuse pentru a fi un exemplu de bun econom cum cere guvernul!

Cheltuivor banii pentru îngrășarea pământului scòlei, sau aducerea lui în stare de cultură — căci sigur, că arendașul 'i a dat tot ce a avut mai rău, mai impropriu pentru cultură, și 'i face tóte șicanele, de a nu scòte nici 5 bani dupe dînsul, ca ast-fel de alt an să nu 'i pofțescă inima a 'l cultiva, ci se 'l lase lui pe un preț de nimica. Va cheltui țic, când șcie că la anul nu 'l va da arendașul tot pe acela, ci 'i va da altul, care

are nevoie de nouă cheltueli, spre a putea servi de exemplu sătenilor, cum cere guvernul! Să facă gură la arendaș, că de ce nu 'l dă pe cel de an? Apoi facă, dacă i voia ca arendașul se influințeze și mâne să 'l măture din slujbă!

Unde va face aplicațiuni practice de agricultură cu elevii, când nu are nici o palmă de pământ aproape pentru asemenea practică? Să se ducă tocmai la pământul școlii, dat de arendaș la depărtare de 8, 10 kilom.? Apoi când să se întorcă? Și dacă a pierdut 5 momente de la școlă, n'a pățit-o! căci Primarul atâta a așteptat pentru a 'i așterne un raport cu mii de floricele cu tulpină cu tot — că prea mult 'i bate capul; ba că 'i trebuie cutare la școlă, ba cutare, ba ca să 'i dea léfa, »care o mănâncă de géba« — esprăsiunea lor — la revisor, care ne având timp material de a cerceta adevărul și spre a astupa gura primarului, face și el un raport la ministru, cerând permutarea sau desțituirea învățătorului.....!

Să se plângă la Ministru pentru nedreptate? Așa e!? Ministru nu are timp să impace pe alții.... Dar noi, piticii, nici să ne gândim a 'i supăra.

Acostea și mii de acestea sunt cauzele.

Voește guvernul ca învățătorii să devină exemple? Apoi n'are nevoie nici de impuneri, nici de premii de incurajare; dar iată de ce are nevoie:

I. Asigure prin fapte pe învățători, că nu au a se teme nici de amenințările, nici de influențele nimănui, pe cât timp 'și vor îndeplini datoriile; că sau luat toate măsurile spre a nu fi cređute, de cât numai spusele adevărate, și numai cele adevărate ale unuia și altora — în special ale Primarilor și ale aspiranților învățători — în fine că nici chiar Ministru nu va putea permuta un învățător, fără cauză bine-cuvântată. Și atunci, numai atunci, va face pe învățători a nu se mai crede cu gómantanu în mână, ca soldatul cu arma, așteptând ordinu de plecare, cine știe unde!

II. Să se fieceze o dată pentru tot d'auna cele șase pogóne, precum sunt și la școlile împământenite — care au câte 17 pogóne —; iar să nu fiă lăsate a fi fixate de arendași unde și ce le place lor și chiar schimbate din loc în loc, în fie-care an,

III. Pentru facerea aplicațiunilor practice de agricultură cu elevii, să facă, ca fiă care școlă să aibă împrejurul seu, sau în interiorul comunei, un pogon de loc, destinat ca grădină a școlii și înzestrat cu cele necesare.

Atunci, vom vedea pe învățătorii și învățătoarele noastre, mergând în grădina școlii, ca și cei din Transilvania unde învățătorul deprinde pe elevi la cultura în mică tarlată a cerealelor, pomilor, grădinăriei, viei etc.;

iar învățătoarele pe eleve la cultura florilor, legumilor și unde fie-care elev sau elevă, are părțicia sa de îngrijit, din care trage și el un profit bănesc sau în natură, care de și mic însă cu mare efect pentru dînsul.

În aceste grădini elevii ar începe a practica agricultura chiar din clasa I a — căci aceasta se poate face și fără teorie — așa că până în clasa IV-a, s'ar căpăta în parte cunoștințele ce se prevéd în clasa V-a și a VI-a și care clase nu au de cât un scop idial, căci în realitate foarte puțini țărani vor lă-a — mai cu sémă că vacanția a rămas tot mică — pe copiii lor a face clasa V-a și a VI-a, cari deveniți mai propii pentru muncă, 'i vor lua de a practica cu dînsii, ce a învățat și ei de la părinții lor.

Un învățător Putnén.

CATECHISMUL AGRICOL

DE C. DE COUSSIN.

(urmare)

Albinele și viermii de mătase

(urmare).

Ce este viermele de mătase?

E bombixul agudului, insectă care stă în stare de omidă 32 zile sau aproape. Prima sa vréstă ține 4 zile și o zi de schimbare a pielei; a doua vréstă ține 3 zile și uă zi de schimbare a pielei; a treia vréstă ține 5 zile și uă zi de schimbare a pielei; a patra vréstă ține 5 zile și două zile de schimbare a pielei; a cincea vréstă ține 8 zile și două zile de urcare; în aceste două din urmă zile omida se acoperă cu 300 metre de fir sau aproape atâta și formésă gugóșa; a șasea vréstă ține 18 sau 20 zile; în acest timp cysalida stă în odihnire. La a șaptea vréstă, nymfa se schimbă (se metamorfosésă) în flature; acesta se împerechiasă în timp de 6 césuri cel puțin sau 12 césuri cel mult; femelele se duc apoi a oua oulele lor pe pânze foarte subțiri ce se pun în'adins. Se usucă acele pânze, apoi se infășor și se păstrésă oulele până la primăvara viitoare pentru a le scóte.

Cum se face pentru ca să eiocnésă oulele?

Când încep a înfrunzi aguzii, se întinde sãménța cea mai sănătósă, provenind din cele mai frumoșe gogoși, pe rafturi de pânză subțire acoperite cu un tifon foarte rar ce se pune în un loc unde termometrul Reaumur să arate 14 grade și hygrometrul 80 grade; în fie-care zi, căldura trebuie să creșcă cu un grad; a noua și a deca zi, când căldura a atins 23 sau 24 grade, ciocirea s'a sfărșit. Nașcerea începe a șaptea zi; în fie-

care ți de la 5 până la 8 césuri diminéța; se pun la un loc omidele eșite în'aceiași ți li se dă să mănânce în 'aceiași ți chiar, de la 9 ore diminéța.

Cum trebuie a se hrăni viermii de mătase?

Se adună către mijlocul ȃilei, pe vreme uscată și bună, frunzele de aguđi și mai ales din acei aguđi cari fusese rătunjiți și plantați în pământ ușor și uscățiv; aceste frunze se păstrésă ținându-se întinse în un loc uscat și răcoros pentru a nu se încinge; se taie mai mărunte când viermii de mătase sunt mici și li se dă de 6 până la 8 ori pe ȃi. *Bombiculus cynthia* se creșce afară. Viermii de mătase al *ailantului* se hrănesc cu frunze de ricin, stejar etc. și sunt fôrte rustici. Nu voi vorbi, aci, de creșcerea lor.

Cum se grișesc viermii de mătase?

Cu ajutorul unor mici rețele de ață sau de hârtie, se ridică omizele de viermi de mătase fără a le vătéma, pentru a le schimba pe pânze curate și mai mari, și acésta de câte ori așternutul sau pânza pe care sunt așeđați nu mai e uscată sau nu mai e d'ajuns de mare. Când e nevoie numai d'a se rări viermii de mătase, se așcceptă până ce s'au adunat pe rețea jumétate din viermii de mătase și se ridică pentru a se depune pe un alt pat. Când viermii de mătase și schimb pielea nu li se dă să mănânce și nici nu se umblă la ei.

În ce condițiuni se pot creșce bine viermii de mătase?

Prin o bună alcătuire a localului (magnaneria); prin întrebuițarea seminței sănétose și păstrate bine; prin o clocire perfectă în o temperatură ce se ridică treptat și e susținută în tôte părțile localului, hygrometru arătând de la 50 la 80 grade; prin un spațiu potrivit la fie-care vrăstă; prin o hrănire sănétosă și îndestulătore; prin o atmosferă tot-d'auna curată; prin schimbări și răririi dese; prin ventilare (aerisire) energică; prin o mare curățenie; prin îngrijiri și supraveghieri mari.

Care sunt principalele dispozițiuni ale unei bune magnanerii?

Magnaneria trebuie construită în apropiere de plantațiunile de aguzi, pe un loc ridicat și bine expus, depărtată de orice cauză de infecțiune, luminată prin ferestre mari și numeroșe, închisă cu gémuri și cu perdele, încălđită cu sobe de faență sau de cărămidă, prevăđută cu un ventilator, un termometru și un hygrometru, avénd mai multe rânduri de paturi late de 1 metru și 40 centimetre, printr care se fie loc de umblat. Se mătură în tôte ȃilele fără să se facă praf.

Cum se adună și se trage firul de pe gugoși?

Șapte ȃile dupe ce viermii de mătase sau urcat pe crăci de érbă, sau tufe, se iau gu-

goșele ce nu se voeșce a se păstra pentru seménță, se pun în apă caldă, se unesc apoi, în un singur fir, firele din mai multe gugoși (dupe grosimea ce se voeșce a se da firului de mătase), se trage; părțile care nu se pot trage se piaptănă, se scarmănă și aceste guși se vind sau se păstrésă deosebit.

GRĂDINELE ȘCOLARE

Pentru ori-cine care are iubirea, dacă nu pasiunea florilor, se va găsi, tot-d'a-una, un locușor pentru a și cultiva câte-va flori care tot-d'a-una înveșelesc locul unde ele se află.

C. C. Datculescu.

Daca pe lângă flori, se cultivă și pomi buni, și legumele mai necesare, atunci s'a împreunat frumosul cu căștigul.

I. F. Negruțiu.

Încă din timpurile cele mai vechi, flórea a fost iubită, cultivată, și socotită ca cea mai frumoșă podóbă de pe pământ. Cine a citit istoria, a vėđut că la Greci și Romani, obiceiul d'ași încungiura cu grădini locuțiunile lor de vară, era în mare onóre. Semiramida, regina Asiriei, de sigur că numai din pornirea cultului ce avea pentru flori, a cheltuit atâtea milioane pentru acea somptuosă grădină clădită în aer.

Avantajele ce le trăgeau dênșii din cultura florilor, lesne ni le putem închipui când ne vom reaminti plăcerea ce simte omul la umbra rėcoritóre a pomilor și mirosul suav al florilor, admirând natura și delectându-se în frumusețea ei.

Florile — aceste plante gingașe, cântate de toți poeții — au și darul acela că, dacă într'o țară sunt cultivate cu răvnă, îndulcesc moravurile locuitorilor și i ajută puternic în mersul lor către progres și civilizațiune, precum fôrte nemerit ne spunea și d-l Constantin C. Datculescu. Exemple avem pe Belgia (supranumită și „țara florilor,” acest bulevard de civilizațiune) unde și la cel de pe

urmă sătén poți găsi o grădină cu pomi, legume și flori.

Dacă grădinele particulare — ce, după țisa țăranului nostru, prețuiesc mai mult ca nisce vaci cu lapte — sunt trebuincioase, apoi *grădinele școlare* sunt indispensabile; căci acestea au o înrâurire bine-făcătoare asupra creșce-

rei copiilor, dacă căutăm a sădi în ei gustul florilor.

„Ași voi, dice un mare pedagog, ca copilul meu să fe foarte simțitor la mirósele plăcute ale florilor, precum este trandafirul, viorica, crinul, verbina, rozeta, rosmarinul, iasomia și busuiocul; și cređ că este bine să'l

VEDEREA UNEI GRADINI ȘCOLARE
(A se vedea articolul „grădinele școlare“ din acest No.)

îndemnăm pe copil de când e mic de tot ca să ție la flori, să le iubească, însă în aer liber, în grădină. Acestea sunt plăceri delicate care trebuie să aibe úre-care influență asupra dezvoltării puterilor sufletesci afective și morale, influență bună, dacă scim să ne păzim de rafinărie și de afectățione.

Folósele ce rezultă din întroducerea grădinelor școlare, sunt multe; de aceea, cerem a se disposa ca în viitor

pe lângă fie-care școlă — și mai cu osebite la cele rurale — să se înființeze, realmente, câte o grădină de flori, legume și pomi; căci instituțiunea acésta deprinde pe copii la ordine, la curățenie, la muncă, și le dă ocașinea de a studia în mod intuitiv și mai aprofundat cunoșcințele fundamentale din sciința naturală. (*)

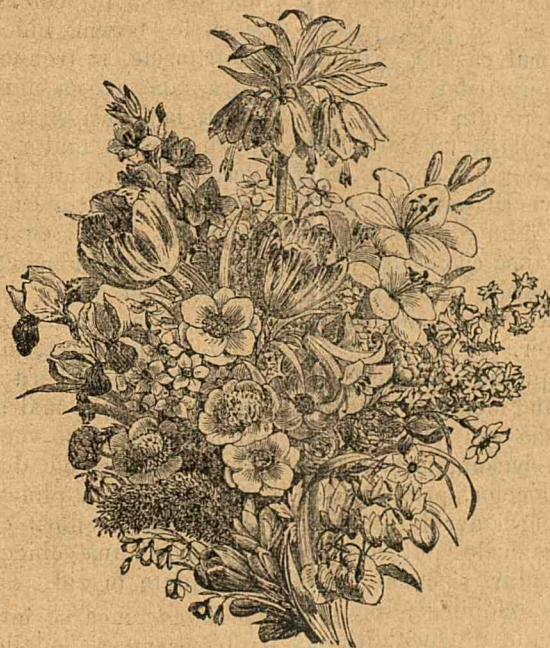
(*) D-l Director al *Gazetei Săténului* e ragat a face să se insereze uă dată cu acest articol și o frumoasă gravură reprezentând uă asemenea grădină școlară.

Nota I. ARISTOTEL.

Apropo de acésta, iată ce ȳicém mai lunele trecute într'o revistă din Bucuresci: învęătorul „vara — de va avea loc — să facă în curtea școle grădină de flori, legume etc., și să lucrede cu elevii, dând fie-căruia câte-o porțiune de cultivat; și cu chipul a-cesta ei îndată ce vor începe să lu-

creze la grădină, vor prinde gust și când vor fi slobodi, nu vor mai face nebunii și sgomot, ca înainte, ci se vor duce să și cultive brasele.

Acei cari vor învăța grădinăria, nu se vor mulțumi ca să lucrede numai la școlă, ci vor face grădini și pe la locuințele lor, plantând, ca flori, mai

Buchet de cepe de flori înpodobitoare și miroșitoare

(A se vedea articolul „Grădinele Scolare“ din acest număr).

ales flori d'acele vivace, care țin mai mult fără a fi nevoie d'a se semăna mereu, precum sunt unele din cepele florifere, strânse în buchetul ce ilustrează acest număr, și a căror descriere și mijloc de cultură e arătat în cartea „Florile“ a d-lui Dăteulescu.

Séra după ce vor eși de la școlă, în loc să alerge după nebunii, să se bată și să și rupă hainele după dênșii, se vor grăbi să ajungă acasă mai curând, ca să și ude grădinele, să plivescă, să sape etc.

De sigur că copiii aceștia vor iubi grădinăria și lucrul până vor îmbetrâni, ba încă se vor sili să facă și pe alții să iubescă ast-fel de plăceri. Când vor vedea crescând și dezvoltându-se rodul ostenețelor lor, vor simți o bucurie nespusă și nu se vor mai gândi la desfătări vătămătoare pentru sănătate și pentru pungă; se vor lipi de casa lor unde vor afla o desfătare plăcută și folositoare pentru suflet și pentru trup.

I. Aristotel.

IGIENA

Isvórele stricării aerului din locuințe. Ventilațiunea naturală și artificială.

Am arătat în mai multe rânduri că în locuințele noastre n'avem de nimic alt-ceva mai multă trebuință ca de aer curat. În teorie toți împărtășim această părere, dar în practică prea puțini o esecutăm. Din contra prin rea deprindere și prin educațiune greșită mulți ómeni, mai ales damele și scriitorii, par a privi în aerul liber d'afară un dușman, ce trebuie oprit d'a intra în casă, și a crede că aerul închis și stricat din casă este prietenul sănătății lor. Din norocire natura a îngrijit ca aerul, prin fineța sa, să pótă pătrunde cu ușurință în interiorul caselor prin pereți și prin crepăturile ferestrelor și ușilor, și să ne siléscă ast fel a profita de bunătațea sa. Ar fi vai de noi, dacă nu s'ar întempla această primenire nesimțită a aerului, căci dacă n'ar esista această ventilațiune naturală, dacă în casele noastre am fi într'adevăr închiși ermeticește, atunci din cauză că casele particulare de ordinar nu au aparate pentru ventilațiune artificială, am deveni într'o singură noapte victimele lipsei de aer.

Pe când însă noi nu putem opri aerul curat d'afară de a intra în locuințele noastre, pe atunci noi putem vicia sau strica aerul din interiorul camerelor, ba suntem încă prea risipitori în privința mijlócelor, prin cari stricăm aerul. Isvórele stricării aerului sunt felurite: aburii de apă; gazele puturose ce vin de la umblători, grajduri și canaluri; unele mobile și obiecte împodobitoare; apoi produsele arderei materialului de încălzit și de luminat, precum și a tutunului; și în fine substanțele volatile și mirositoare ce se dezvoltă prin respirațiunea și prin transpirațiunea ómenilor și animalelor.

Am arătat cu altă ocaziune cât de vătămător este aerul umed din case, provenit din *egrasia* păreților, și n'am lipsit a pune în vedere cetitorilor mijlócele de a incongiura acest mare defect al multor case. Tot așa de vătămători sunt și *aburii de apă și de alte lichide*, ce se dezvoltă la spălarea rufelor, gătirea bucatelor și practicarea mai multor industrii, la cari se întrebuintează diferite lichide. Este deci de neapărată trebuință pentru păstrarea sănătății ca în camerele de locuit sau de dormit păreții să fie bine uscați și să fie văruiți sau vâpsiți fără oleiu, să nu să permită spălarea și uscarea rufelor, nici gătirea bucatelor, precum nici practicarea vre-unei meserii, la care se întrebuintează vreun lichid în cantitate mare.

Nu mai puțin vătămător este și *praful de tot felul*, atât praful ce se adună pe pereți și pe pardoséla, ce se póte ușor depărta prin măturare și prin ștergere cu petece ude, cât și pulberea ce se forméază în ateliere și prăvălii la fărímarea, măcinarea și pulberisarea multor substanțe ce se întrebuintează la diferite meserii, din care cauză să nu se eserceite nici o dată asemenea meserii în camera de locuit sau de dormit.

Dintre *mobile și obiectele de ornament* (impodobire) perdelele, draperiele, covórele și mobilele îmbrăcate sunt calcușurile de preferință ale prafului. Perdelele și draperiele contribuiesc mult la infrumusețarea camerelor, ear mobilele îmbrăcate și covórele fac ca locuința să fie mai comodă și mai căldurosă. Neputându-le așa dară lăpéda, trebuie ca cât mai des să le scótem afară, să le scuturăm și să le batem bine pentru a scóte praful dintr'insele, și trebuie să părăsim réul obiceiului de a face această numai la sêrbătorile cele mari, la Pașci și la Crăciun.

Să șcie că multe din tapete, mai ales cele verđi, sunt făcute din culori otrăvitoare, arsenic. Trebuie deci ca cel ce voeșce ași infrumuseța păreții cu tapete, să fie precaut și să se asigure bine că culorile nu sunt otrăvitoare, căci alt-fel se expune pe sine și pe copiii săi a fi atinși de bóle serióse.

Dulăpașele fixe, zidite în pereți, ce se véd în multe case și s'au făcut din cauze economice, destinate mai ales pentru conservarea alimentelor, sunt vătămătoare; căci, fiind vecinic închise, ele de ordinar sunt murdare, réu mirositoare, pline de mucigaiu și de praf. Ar fi dar de dorit ca să se părăsescă pentru tot d'auna obiceiul de a face dulăpașe cufundate în zid.

Florile încă se întrebuintează mult pentru infrumusețarea odăilor, și adese-ori auđim spunédu-se că este periculos a le avea în odaia de dormit. De și mórtea produsă prin mirosul florilor este fórte rară, trebuie să evităm de a păstra în camera de dormit flori de acele, cari au miros pătrunđător, și cu tóte că unii recomand a ține flori în odăile locuite, pe motivul că ele absorb gazele vătămătoare și produc gaze bine-făcătoare, totuși valórea lor constă mai mult în influința inveselitóre asupra fantásiei și simțirei. Într'adevăr florile inspiră acid carbonic și expiră oxigen, dar cantitățile gazurilor absorbite și produse de flori sunt așa de mici, în cât ele dispar în fața schimbului de gaze ce se face prin respirațiunea ómenilor. Așa dară florile n'au nici un rol însemnat pentru curățirea și îmbunătățirea aerului din locuință, dar ele sunt un ornament plăcut al locuinței și privirea lor produce asupra nóstră o simțire bine-făcătoare, plus că camera, în care găsim flori bine îngrijite, promite

că ea se ține curată și în alte privințe.

Să scie de totă lumea cât de nesănătoase sunt mirosurile produse prin gazurile ce se desvoltă în *umblători, grajduri și canaluri* murdare. Dacă aceste nu sunt bine ventilate și nu se țin tot d'auna curat, pot vătămă foarte mult sănătatea locuitorilor, când ele se găesc prea aproape de odăile de locuit și de dormit. Trebuie deci a se avea în vedere ca umblătorile, grajdurile și canalurile să fie cât se poate de mult departe de camerele locuite și a se ține curate, sau, dacă umblătorile se găesc în corpul casei, a le prevedea pe aceste cu întocmiri pentru primenirea aerului (ventilatoare) și pentru a opri eșirea gazurilor puturose în coridóarele casei (watercloset).

Tóte isvóarele stricărei aerului numérate pân'aci se pot înlătura lesne prin unele precauțiuni observate la clădirea caselor și prin curățenie. Chiar și în cea mai modestă locuință se poate face mult, foarte mult, prin bună ordine și prin curățenie riguroasă. Nu așa de ușor se pot înlătura gazurile ce se produc prin arderea materialelor de încălțit și de luminat, prin arderea tutunului, și prin transpirațiunea și respirațiunea ómenilor și a animalelor.

De la felul *materialului ce servece la încălțitul și iluminatul* odăilor și de la felul construcțiunei sobelor și lămpilor depinde în cea mai mare parte înmulțirea gazurilor produse prin ardere în aerul din odăi și gradul stricăciunei acestuia. Dar pentru-că încălțitul și iluminarea jócă un mare rol în igienă, prefer a irata aceste cestiumi în articoli separați.

Mi-rămâne deci numai a aréta cât și cum *respirațiunea și transpirațiunea* ómenilor și animalelor viciéază aerul din locuințe. Să scie că prin fie-care răsufare inspirăm oxigen și expirăm acid carbonic. În 24 ore omul vèrstnic produce prin plămâni și pele cam 400 litruri de acid carbonic și peste 1 kilogram de apă în formă de aburi. Aceste produse gazóse se amestecă cu aerul din odaie, și dacă mai adaugem și cele lalte necurătenii a le aerului: praful, fumul și alte mirosuri: este clar că, dacă n'ar esista ventilațiunea naturală, de care am vorbit în No. 11 al acestei gazete, în puține ore aerul ar deveni atât de stricat în cât am cădea victime ale otrăvirei prin aer viciat.

Animalele: câinii, pisicile, iepurii, paserile, etc. ținute în odăile locuite încă strică aerul ca și omul; ba adeseori, când ele sunt numeroase sau mari, când în camera locuită se adăpostesc porci, oi și viței, cum vedem nu tocma arare ori la țèrani, aceste animale produc o mai însemnată stricăre a aerului, de cât o produc órienii. Trebuie deci a se ținé socotélă de această împregiurare, se și de a avé în vedere ca camerele, în cari

culcă și dobitoce, să fie mai spacióse ca de ordinar. E lucru firesc că acest rêu obicei trebuie părăsit, și că e de preferat a adăposti animalele în despărțirile casei ce nu-s locuite de ómeni. Acésta să se facă nu numai pentru a impedecea stricărea aerului ce trebuie să-l respirăm, ci și pentru a ne feri de unele bóle contagióse a le animalelor, de esemplu de turbare, de vermi solitari (pantlică), de morvă și farcin (răpeugă) etc.

Din tóte aceste urméză că ventilațiunea sau primenirea aerului, adecă scóterea aerului stricat și introducerea aerului curat, este neapèrat trebuincióasă pentru ori-ce locuință sănétosă. Dar mi-se va imputa că nu este cu puțință a introduce în locuințele nóstre ventilatóre artificiale, nici a ținé iérna ferestrele tot d'auna deschise. Așa este, dar natura ne vine în ajutor prin ceea ce numim *ventilațiune naturală*, descrisă în detaliu în No. 11 an. III-lé al „Gazetei Săténului“. Pórii päreților uscați, crepăturile ferestrelor și ușelor, sobele și hórnele sunt tot atâte ventilatóre naturale.

Din caúsă că locuințele clasei de jos și de mijloc sunt mai tot d'auna prea populate, și din caúsă că ventilațiunea artificială prin aparate anume nu se poate esecuta pentru motive economice, nu ne rămâne alt-ceva de făcut, de cât a sprijini după puțință ventilațiunea naturală. Acésta se face prin deschiderea ferestrelor sau ușilor, numai cât să nu se cređă că e destul a deschide o feréstră odată pe și pentru câteva minute, căci prin acésta nu s'a putut procura aerul curat pentru ziua întregă. Dacă curentul ce se produce prin deschiderea ferestrelor supără pe locuitori, trebuie a se folosi pentru introducerea aerului tot timpul, în care familia lipseșce din cameră, sau a se deschide numai giamurile de sus, curentul în acest cas simțindu-se mai puțin.

Localurile publice mult frecventate: teatrele, salele de adunări, fabricele, casarmele, aresturile, restaurantele, cafenelele, localurile diferitelor autorități și mai ales scótele au neapèrată trebuință de *ventilațiune artificială*. Acésta se face prin aparate anume construite, numite *pulsatóre* și *aspiratóre*. Primele au de scop a împinge din afară în interiorul locuinței cantități mari de aer próspet ceea ce se face prin ajutorul unor mașine. Ultimele au de scop a suge și a scóte afară aerul stricat din locuințe, ceea ce se face prin unele întocmiri ingenióse la sobe și la hórne, ce le vom descrie cu altă ocașiune.

Aci mai adăogăm numai că táblițele de tinichea găurită, și adese-ori prevédute cu câte o rotiță de ventilațiune ce se învèrtesce, puse în câte un giam al ferestrei, mai ales la cafenele și hanuri, au rolul ridicul al unei borticele făcută cu vârful acului în pärețele unei cutii. Localurile publice mult fre-

cuentate, restaurantele și cafenelele, mai ales cele din provincie, nu au de ordinar nici un ventilator sistematic. Până ce însă există aceea toleranță neexplicabilă a publicului nu numai de a sta ore întregi în atmosfera infectă a cafenelelor și cârciumelor, încărcată de nori deși de fum și de miro-uri de tot felul, ci și de a transporta fără murmur a casă o bună părticică din aceste materii infecte, intrate în haine, — pân'atunci nu trebuie să ne mirăm că cârciumarii și cafegii, precum și proprietarii acestor stabilimente, să se arunce în cheltueli pentru instalarea ventilațiunii, când ei nu posed nici macar priceperea acestor lucruri!

Mai multă atențiune ar trebui să se dea în tot cazul cel puțin scólelor. Ventilátórele ce s'ar putea instala în scoli aprópe fără nici o cheltuielă sunt: a) ventilátórele de hórne, adecă nisce țevi cu capac mutabil, de formă conică, puse într'o deschidéturá a hornului; b) jaluzelele de sticlă, adecă transformarea unui sau mai multor gíamuri de sus, așa ca în ochiul dintre giurgiuvele să fie aședate paralel mai multe fâșii de sticlă cu marginile superpuse ca tablítele unei jalușii de scânduri, numai cât aședarea tablíteilor de sticlă să fie inversă; trăgând de sfóră, ca la jaluzele, tablítele să deschid în sus, aerul pëtrunde în spre tavan și nu causéză curentul temut. Pentru clase puțin spațioșe și cu elevi mulți, trebuiesc ventilátóre mai complicate și mai co-tisitóre, a căror descriere aparține domeniului tehniceii.

Generalul „Morin“ a calculat că o persónă are nevoe pe oră de 50—60 metri cubi de aer în ateliere, dormitóre și aresturi; de 40—50 m. cb. în casarme, teatre și localuri pentru adunări scurte; de 20—30 m. cb. în scoli pentru adulți; de 12—15 m. cb. în scoli pentru copii; și de 60—150 m. cb. în spitale după gravitatea bólelor, receréndu-se pentru răniti și bolnavii de epidemii de 2—3 ori mai mult aer próspect ca pentru bolnavii ușori.

Aceste cifre, transformate în spaciul ce trebuie a se reserva într'un local de fie-care persónă, ne dau după calculul făcut de *Haeeseke* următorul rezultat: cel puțin 50 m. cb. din spaciul sălei de fie-care pat în spital; 20 m. cb. în dormitórele casarmelor și pensiónelor; 10—15 m. cb. în localuri pentru adunări scurte: teatre, adunările corpurilor legiuitóre; 10 m. cb. pentru aresturi și ateliere; 4—5 m. cb. pentru scoli.

În discutarea ventilațiunii nu trebuie să perdem din vedere că cea mai perfectă ventilațiune nu póte face ca curățenia să fie de prisos. Cea d'ântăia cerință va fi tot d'ana de a depărta isvórele înlăturabile, pe când ventilațiunea e menită mai mult a face

după putință nevětēmétóre isvórele neevitabile a le stricării aerului.

Dr. Octaviu Blasianu.

Economia domestică la țară

De la o vreme încóce mulți se plâng că le merg treburile réu, că li s'au sporit dăjdiile, că nu pot da înainte etc, și tóte astea le atribue vi-tregiei timpului.

Lucrul e adevérat, nu'l putem contesta; însă trebuie să scie că, un popor pentru ca să înainteze are trebuință de nișce anumite cunoșcințe, și dacá el le ignoréză nu póte să propășescă nici o dată, fire-ar dēnsul măcar în țara cea mai fericită și cu mai puține impoșite.

Una din aceste cunoșcințe, este *economia domestică*; ea se impune femeiei, căci dēnsa este dómna casei și sufletul gospodăriei. Rolul unei económe e așa de important, în cât a trecut ca proverb că „femeia când voeșce ridică pe bărbat, iar când nu îl ruinează.“

Și, din nenorocire, cea mai mare parte din femeile nóstre — sātencele mai ales — sunt fórté puțin inițiate în ramul acesta de îndeletnicire; așa că nu se pricep nici să și cósă o haină ori o rochie bună, să facă o mâncare cum se cade sau o dulceață, să prepare bine nisce conserve și să distribue înțelepțeșce timpul și lucrul servitorilor ori al muncitorilor.

Tóte acestea sunt etecte ale neșciinței, și neșciința — dupe cum fórté bine a șis Ricard — este cea mai scumpă marfă într'o țară.

În adevér, o rochie potrivită de târg s. e. materia și cusutul ei la croitor trebuie să coste cel puțin 60 de franci; pe când dacá ar fi țesută în rēșboiul țerancei și cusută de mâinele ei n'ar costa de cât.... maximum 30 lei, și ar fi mult mai trainică și mai frumoșă. Dar ce să'i faci, dacá lucrurile și gusturile streine ne-a fermecat așa de mult în cât credem că sunt

mai bune de cât ale noastre?!

„Ne-am deprins să criticăm, dicea d-l Butculescu în Cameră, că tot ce este românesc nu este bun, ci numai tot ce are o esență de străinism fir-ar ea estrasă din fiere sau din otravă, este bine apreciată de noi.

„Apoi acest nenorocit nărav să'l lepădăm. Să ne deprindem a ne îmbrăca Românește, a mânca românește, a vorbi românește, a trăi românește. Ast-fel au făcut străbunii noștri de ne au păstrat această țară românească, la care ne închinăm cu toții.“

Iacă și asta este una — și încă cea mai puternică — din cauzele care fac ca timpul de față să ni se pară atât de greu! căci cele mai multe mame au luat obicei de și mărită fetele numai cu o spoială de cunoștințe din economia domestică, și această superficialitate nu poate să aducă de cât pagubă și neorânduială în averea bărbatilor lor.

O fată care nu știe să ducă hantul casei nu e bună de măritat; căci, dupe cum dăseiu, femeia este dâna căminului, și dacă ia se pricepe să'l conducă bine, dânsul devine pentru bărbat antreul paradisului, iar de nu, antreul infernului.

De aceea, sfătuim pe toate mumele a și învăța copilele de mici cu ramura asta de îndeletnicire, și, cu deosebire, pe învățătoarele noastre, pe preotese, pe arendășițe și pe cele lalte fruntașe de la țară, le îndemnăm ca — până la înființarea de școle speciale — să servescă de model sătențelor și să le spună că, cea mai frumoasă avere cu care pot să înzestreze pe fiecele lor este cunoștința economiei domestice și a industriei casnice.

„Lauda și valoarea cea mai mare a unei femei, dice un stimat scriitor, nu poate fi alta de cât atuncea când pote lucra ea singură materia de haine ce o pörtă și când își ține de fală a purta haine lucrate de mâna ei, fără a se lua după atâtea capriții ale modei și ale credincioșelor ei cliente.“

„Dacă cum-va mama n'a avut no-

rocirea să cunoască industria casnică spre a scôte din ea cele mai însemnate folose, atunci să se îngrijescă și să și țină de cea mai sfintă datorință a ei, ca cel puțin copii ei să nu fie nici de cum lipsiți de această. Cu deosebire copilele să scie împleți fel de fel de împletituri, să scie peptena, tórce, îndruga, țese, croi, cöse ș. a. și pe lângă toate acestea mai de neapărată lipsă este ca ele să scie și puțină carte, adică să scie cel puțin ceti, serie și socoti. O mamă care a înzestrat pe ficia sa cu ast-fel de lucruri frumoșe și necesare, să scie că 'i a lăsat cel mai prețios matrimoniu din lume, ce 'l poate lăsa o mamă fiecei sale.“

I. Aristotel.

DIN LOCALITATE

Culesul vielor în județul nostru e aprópe de sfârșit. Recolta a eșit próstă mai ales la unele din Coroteni, Slobozia, Tâmboești, Vêrteșcoiu.

Culesul porumbului e în tótă activitatea. Recomandăm, din nou, a se pune multă băgare de sémă și a se culege numai porumburile timpurii bine cópte, lăsându-se încă, pe covrag, pe cele alte. Am vëdut pe la unii săteni incindându-se d'acum porumbul, nefiind bine copt.

Nu este uă scusă pentru un om cu socotela că și a cules porumbul încă necopt pe cuvântul că a profitat de vremea secetósă, grație cărei n'avea ce să mai facă.

Suntem informați că d-nii Al. C. Plagino, Alexe N. Popea și A. Dimitrescu au fost desbăgubiți, în un chip satisfăcător, de Societatea de asigurare »Dacia-România« pentru daunele de grindină cauzate pe moșiele Mărtinești, Bălești și Retezații (Bogza).

D-l Eustațiu Constantinescu fost membru supliant al Trib. R. Sarat s'a înaintat în postul de procuror al Tribunalului din Galați. În locul d-lui Constantinescu s'a numit ca supliant d-l D. Dancu care ocupase aceeași funcțiune în Galați.

Director al Prefecturii R. Sarat s'a numit d. N. C. Iacovachi fost subprefect în Galați, iar d. Dimitrescu s'a numit subprefect (în locul va-

vacant) al plășei Marginea de jos. Atât d-l D. Dancu cât și d-l N. Iacovachi și au ocupat posturile d-lor.

D'asemenea d-l I. G. Popescu, ajutorul de grefă al trib. R.-Sarat s'a numit portărel tot la acest tribunal, în locul d-lui S. Vernescu. Iar d-l Eugeniu D. Zăgănescu registrator s'a numit ajutor de grefă.

Vremea continuă d'a fi secetosă, semănături de toamnă bine eșite n'am vădută în județul nostru; am vădută însă marea majoritate a holdelor încă nearate, sau arate însă nerăsărite sau nesemănate.

Bătrânii spun că mai n'au mai pomenit asemenea vreme mizerabilă.

Dacă nici un nor nu se îndură d'ași vârșă conținutul său pentru a mai da speranță și bucurie mult încercatului plugar român, frig am avut destul și spre finea lunii trecute am vădută înghețând apa prin uluce.

Pröste prognosticuri pentru viitoră recoltă!

Numai, cel puțin, dacă ar fi toamna mai lungă, dupe cum se crede dupe florile, ce și noi vădurăm, luna trecută, prin grădinele noastre și prin București.

Relativ la înflorirea neașteptată de arbori și arbuști, mărturisim că am adunat în Septembrie un întreg bucheful de flori de liliac, gutui și peri.

Vom vedea dacă acestea sunt semne adevărate de o lungă toamnă!

Plugarul, însă, nu trebuie să părdă o singură zi:—Unde se pöte încă ara să se are și îndată ce va ploua să se are și să se semene cu grăbire, se înțelege că numai dacă nu s'ar întârșia prea mult. Și judecând dupe presiunea atmosferică, avem nădejde că norii ce'i vedem umblând pe cer, ne vor da de astă dată plöe.

Post scriptum: *In fine ploea mult așteptată a călüt, în județul nostru, la 3 Octombrie și credem că va urma în'atâta ca pământul să fie bine răsbit.*

Ministerul agriculturii vădënd că e peste putință a se face nă expozițiune și un concurs de pluguri dându-se ca premii numai cele 4 pluguri trimese cu adresa sa de la 15 Septembrie a. e., a încunoșciințat Prefectura că s'a mai expediat la 29 Septembrie: șase semănătoare, două trioluri de grâu și 14 grăpi de fier.

D'asemenea la 1 Octombrie încunoșciințesă că s'a mai acordat pentru județul R.-Sarat 900 lei pentru cumpărarea de reproductorii de specie bovină sau ovină din rasele cele mai bune. Pe lângă aceste premii Ministerul mai ține la dispozițiunea județului nostru numărul trebuincios de medalii și diplome.

Ministerul mai are la dispozițiunea județelor, pentru expozițiile din acest an, suma de 6,000 lei din care va destribui fie-cărui județ îndată dupe priimirea procesului-verbal și tabloului de premiați întocmite de juriu.

De öre-ce grație... nuscii căror cauze, Ministerul a mai dat alte premii pentru expozițiunea din R.-Sarat de cât cele 4 pluguri, îndemnăm pe săteni,—câmpeni, podgoreni și munteni— a lua parte la această expozițiune.

Reamintim din nou că expunerea produseilor va avea loc în zilele de 10—16 Octombrie, concursul de vite la 12 Octombrie și cel de pluguri la 14 Octombrie.

Ca ocașiunea trecerei trupelor de călărași și artilerie pe la noi și care au löt parte la manevrele de la Buscu, orașul nostru a admirat cu plăcere ținuta marșială a ofițerilor și soldaților călărași și artileriști, ce dau probe vecinilor noștri puternici că la un moment dat, este o forță de apărare a țerei de o mare valöre.

E de regretat însă lipsa medicilor la regimamentele de călărași; ast-fel în 2 Oct. cu ocașiunea întörceii regim. 6 de la Buscu la Focșani se-dăduse în gazdă pe la particularii mai mulți soldați bolnavi greu și cari s'au abandonat fără cea mai mică îngrijire medicală. Unul din ei din județul Tecuciu a fost transportat la spitalul local, în pericol de mörte, unde 'l îngrijeșce medicul spitalului județului.

În ziua de 30 Septembrie anul curent s'a dat, de d-l Jude Instructor local, ordonanța definitivă cu cas de urmărire contra sergentului Romanescu Gheorghe din Comp. II-a Reg. 9 Dorobanți și contra cărciumarului Paraschiv Ioniță din com. Boldu.

Acest sergent, în înțelegere cu cărciumarul Paraschiv și făcuse nă meserie în a cere și priimi mită de la soldații dorobanți din'acea companie pentru a 'i dispensa de serviciu.

Asemenea exploatări s'au făcut pe o scară mai întinsă la începutul lui Mai, anul acesta cu ocașiunea concentrării a 47 dorobanți pentru a fi trimesi în garnisonă la Galați. Afacerea se va judeca de Tribunalul local de öre-ce există în cauză complicele Paraschiv cărciumaru care nu e militar.

În cursul trimestrului Iuliu anul curent s'a descoperit în județul nostru: 5 tălhării, 8 furturi de vite de pe câmp, 6 furturi cu efracțiune, 1 furt de la stăpân, 1 furt simplu, 4 falșuri în acte publice, un incendiu, nă mituire, 2 omoruri cu voință, 1 rănire și lovire care a cauzat mörtea și 3 tentative de omor.

Pe lângă alte nenorociri ce au căzut pe capul bieților locuitori de prin sate, e și angina care bântue de atâta vreme pin unele comune. E foarte jalnic d'a trece cineva prin comune ca Bălăcenu Jirlău etc. căci va da dese-ori peste cortegiul funebru al vr'unui copilas; întrebând cauza morții 'i se va spune invariabil „a murit de gălici.“

În momentul d'a trage acest diar (4 Octombrie, 4 ore dimineața) ne veni o tristă știre. D-l Costache Mihaescu, în etate de 70 ani, încetă din viață dupe o suferință de aproape un an.

D-l C. Mihaescu fusese un adevărat democrat, vechiu luptător de la 1848, fost deputat, membru în consiliul comunal și județian etc. El mōre sārac de și avusese chiar avere de la părinți și mii de ocașiuni d'a se îmbogăți. Înmormântarea se va face la 5 Octombrie orele 2. p. m. la cimitir.

E de datoria or-cărui democrat d'a conduce resturile acestui adevărat liberal și om cinstit.

Regretând, din inimă, pierderea bătrânului luptător pentru democrație, dīcem : Fieci amintirea neștersă!

DIN ȚARA

Prin București se vorbește că d-l Minister al agriculturii, Stolojanu, va fi nevoit a se retrage din Minister.

Frații Oroveniu stau încă închiși. Ar fi de dorit ca să se sfârșescă uă dată. Or să fie trimiși înaintea Curței cu jurați, dacă sunt indicii de culpabilitate în contra lor. Or să fie puși în libertate dacă nu s'a găsit nici un indiciu că ar fi fost amestecați în mișelescul atentat al lui Stoica Alexandrescu.

D-l Dobricenu, jude, care instruește afacerea acēsta, ne-a asigurat că frații Oroveni sunt bine tratați. Or-cāt ar fi de bine hrăniți, nu pōte să le priescă de loc închisōrea.

Or-cine ar fi închișii, e inuman a fi privați de libertate dacă, dupē multe cercetări, nu s'a putut găsi nici un indiciu de vinovăție!

Expozițiunea din Craiova a Cooperatorilor din țară s'a amānat la Maiu 1887.

Persōnele care au trimis obiecte pentru a cea expozițiune sunt asigurate de către onorabilul d. D. C. Butculescu că obiectele trimise vor fi bine păstrate.

Causa amānării acestei expozițiuni e timpul înaintat și întârzierea ce se simte încă pentru construirea localului Expozițiunei.

Mai multe diare au reproduș știrea dată de vestitul corespondent al diarului Times, d-l Blovitz, cum că țarul Rusiei ar fi înebuit.

Dacă va fi adevărată acēstă știre noi regretăm, fiind vorba de o nenorocire întâmplată unui om; nu vedem însă nimic imposibil, de ôre'ce or ce om pōte fi supus unei asemenea nenorociri. Sērmanii autocrați mai

mult ca or-care, negreșit, fiind dat frica de care sunt coprinși mai tot-d'auna.

D-l Săcășanu, unul din expulsații români, în urma unei scrisori ce a adresat d-lui I. Brătianu — spune Românul — 'i s'a permis a se întōrce în țară.

Evenimentele din Bulgaria

Rusia vroesce dragoste cu sila! Dupe ce diplomația rusescă, ajutată negreșit de Germania, a făcut ast-fel în cāt Prințul Bulgariei s'a vēdut nevoit a părăsi poporul ce 'l iubea, Rusia prin trimesul sēu în Bulgaria, generalul Kaulbar și prin atitudinea mai mult ca îndrăsnētă a agenților sēi de peste Dunăre, vroesce să dicteze Bulgariei, pe care o necinstesce, condițiuni de viață.

Lucrul e îngrijitor nu numai pentru Bulgaria, dar pentru tōte țerile mici. Amestecul acesta așa de direct al unei puteri mari până și în alegeri e un semn rēu pentru Națiunea română care dorește a fi cu totul independentă.

Cele ce se petrec însă în Bulgaria, strălucita isbândă a regenței, marea majoritate în Adunare a partidei naționale, streine înrăuririi rusești, e o probă strălucită că poporul Bulgar vroesce a fi guvernat numai prin el însuși.

Acēstă legitimă dorință a unui popor mic, dar plin de viitor, nu pōte fi admisă de puternica Rusie. Ea socotește alegerile de denași din Bulgaria ca neexistente și e gata a ocupa milităresce acēstă mică țară care nu cere alt-ceva de cāt a trăi și dānsa neatârnată!

Vom vedea dacă până la fine cele alto mari puteri vor face jocul diplomației Rusești. Ne e témă însă că pace nu vom avea. Rēsboi, de va fi, va fi provocat numai de cei puternici și lacomi. Nenorocirele rēsboelor cadă pe capul diplomației Europei de ađi care nu va sci sau nu va voi a 'l înlătura.

BULETIN COMERCIAL

În portul Braila s'au făcut în ziua de 3 Octombrie următōrele cumpērări

Marfa	Hecto- litre	Libre	Prețu	Prov.
Porumb	1300	60 3/4	7 05	Caic
	2400	59 1/2	6 85	"
Grâu	1300	57 1/2	9 50	Magadiē
"	1560	59 1/4	11	"
"	1300	58 1/4	10 20	"
"	3200	57 1/2	9 32 1/2	Caic
"	4100	59	10 50	Șlep
Secară	3500	53 1/2	5 95	"
	1200	53 1/2	5 95	Caic
Orđ	2450	44 1/2	4 45	Magadiē
"	1450	44 1/4	4 42 1/2	Caic
Ovēs	2000	0/0	8 65	Magadiē

MISCELLANEA.

CUM SE FERESCE FIERUL ȘI TUCIUL DE RUGINĂ. După ce obiectele de aceste metale sau curățat bine prin ajutorul acidului sulfuric slab (apă tare amestecată cu apă) care topește peliculele de oxid (rugină), dupe ce se frică acele obiecte cu nisip uscat și se șterg bine, se vâpsesc cu uă amestecătură de părți egale de oxid de aramă și de borat de plumb amestecate cu ezență de terebentină.

Dupe ce se usucă acea unsore, fierul se încălzește în un cuptor până la roșu închis. Vâpsela sa topit și intrând în porii fierului, l'acoperă cu un lustru care cu greu se ia după fier și devine nepătrunțcios.

Dacă se voește a se acoperi suprafața ast-fel tratată cu un smalt strălucitor, se acoperă, dupe ce s'a răcit, cu un lustru compus din litharg, borat de plumb, esență de lavandă. Dpoi se încălzește din nou.

Acesta e marele secret al unor armurieri, cari cu prilejul d'a 'ți polei, smălțui etc pușcele, ast-fel de »miraculos« ca să nu mai ruginescă, 'ți iau parale destule.

EXPOZIȚIUNEA UNIVERSALĂ DE LA 1889. În 1889 se va ține în Paris expozițiunea universală. Acea expozițiune va coprinde 9 grupe și 83 de clase. Expozițiunea se va deschide la 5 Mai și se va închide la 31 Octombrie stil nou. Pe lângă Ministerul comerțului și industriei din Franța se va institui uă comisiune de 300 membri numită „marele consiliu al expozițiunei universale din 1889“ care și dânsul va fi subîmpărțit în 22 comisii consultative.

CURĂȚITUL GÉMURELOR. Pentru a se curăți bine gémurele să se întrebunțeze uă compoziție de magnesie calcinată udată cu benzină.

CUNOSCEREA UNTDELEMNULUI. Se știe că untdelemnul cel mai bun de mâncare e cel de masline, bine fabricat și păstrat. Dacă dupe gust se pôte deosebi bine dacă untdelemnul e ranced sau gustos, nu e tot ast-fel ca daca e amestecat cu untdelemnuri scóse din semințe.

Un profesor al Scólei naționale de agricultură din Franța comunică deunăđi Academiei de științe descoperirea sa prin care se pôte, în un sfert de cés, a se cunoște dacă untdelemnul de masline e curat.

Acest mijloc constă în încercarea untdelem-

nului prin bieromatul de potasă și prin acidul azoto-sulfuric. Dacă untdelemnul devine verđui e semn că e curat de masline; dacă e verde-galben sau galben e probă că e amestecat.

AVEREA ÎN STATELE UNITE. Americanii se înbogățesc mereu. Pre când în 1790 totă averea locuitorilor din Statele Unite nu se ridica mai mult de cât la 750 dolari, în 1880 ea se evalua la totalul de 43,642 dolari (ceea-oe representă aprópe 225 miliarde de lei noi), adică 870 de dolari (4,500 lei noi) de fie-care cap.

Dupe d-l Leroy Beaulieu averea totală în Franța nu pôte fi socotită mai mare de 190 la 200 miliarde, adică 5,000 la 5,300 lei de cap. Dupe tabloul ce'l publică un điar frances, reese că, în America, averea pe cap progresesă cu 150 la 100 de cap, de la 1850.

PĂSTRAREA CARTOFILOR ÉRNA. Grădinarii sêrbi sau bulgari cari — din nenorocire — sunt aprópe unicii ce cultivă cartofii în România, 'și au scos din pământ acéstă prețiosă plantă. Cei mai mulți gospodari încep a 'și face provisiunile lor de érnă și spre rușinea noastră, am vėđut chiar agricultori cumpărând cartofi din piață pentru întrebunțarea casei lor, de și numai din câte-va cuiburi púteu scóte și spre vėndare în'acést an rodnic pentru cartofi.

S'a scris destule articole în'acéstă revistă de modul culturai și *trebunța* d'a se introduce cartoful în marea cultură și mai ales de către săteni. Pentru astă dată voi arăta mijlocul p'ntru a se păstra, în beciu, chiar duoi ani cartofii.

Să se așede, pe vreme frumoasă, cartofii în mușchiu subțire, bine uscat, punându-se fie-care cartof la 2 degete depărtare unul de altul; chiar de se strică câte unul, nefind în atingere cu cei alți, stricăciunea nu se întinde.

PĂSTRAREA ZEMEI DE LĂMÂE. Acéstă zémă, care înlocuește adesea-ori acidul citric, și e așa de des întrebunțată în economia domestică, se pôte păstra, fără a se mucigăi sau strica, dacă se adaugă, 10 părți la sută, alcool care are proprietatea d'a îndepărta cauzele stricăciunei zemei de lámăe ce se păstrésă mai ales pentru timpurile când se găsesse rar și scump lámăele.

Un econom român.